

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XI RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

IYUN, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 11-son (iyun, 2026-yil).- 73 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 10-iyun

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

MUNDARIJA

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

Mamataliev Ikrom, Shadmanov Djamaliddin, Hakimova Iroda
TURLI AGROTEXNIK OMILLARNING G'O'ZA NAVLARIDA BIR KO'SAKDAGI PAXTA VAZNIGA
TA'SIRI 5-9

Raxmonqulova Lola, Umurzakov Elmurod
SHAFTOLI BITINING LOVIYANI O'SISHI RIVOJLANISHI VA MAXSULDORLIGIGA
TA'SIRI..... 10-13

Norov Ilxom, Amanova Maxfurat
KUNJUT(SESAMUM INDICUM.L) NAV VA NAMUNALARINING DON HOSILDORLIK
KO'RSATKICHIGA 1000 DONA DON VAZNINI TA'SIRI 14-17

FILOLOGIYA FANLARI

Isanova Feruza
O'ZBEK VA INGLIZ HUQUQIY MATNLARIDA SEMANTIK MUVOFIQLIK: QIYOSIY
TAHLIL 18-21

Yo'ldoshova Jamila, Xidirova Munajat
QASHQADARYO VOHASIDA UCHRAYDIGAN VESPULA (THOMSON, 1869) AVLODI
TURLARINING MORFOLOGIYASI 22-26

Mustofakulova Maftuna
ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA KONNOTATIV MA'NONING TADQIQI 27-31

Mahkamova Sevinch
RAQAMLI MUHITDA MUALLIFLIK HUQUQI BUZILISHINING ASOSIY SHAKLLARI VA ULARNING
MEDIA MAKONDAGI NAMOYON BO'LISHI 32-34

Рустамова Тамилла
СТРУКТУРНЫЕ И ОРИЕНТАЦИОННЫЕ МЕТАФОРЫ В РЕПРЕЗЕНТАЦИИ НЕГАТИВНЫХ
ЭМОЦИЙ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ 35-38

Балясникова Марина
ОТ ПРИЗНАКА К СИМВОЛУ: ФУНКЦИОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ
АНГЛИЙСКИХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ С СУФФИКСОМ -LY 39-42

YURIDIK FANLAR

Eraliyeva Malika
GERMANIYA VA O'ZBEKISTONDA IJTIMOYIY HIMOYA TIZIMINING RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL..... 43-46

PEDAGOGIKA FANLARI

Gulamov Shavkat
FALSAFIY DEBATLAR ORQALI IJTIMOYIY MUAMMOLARNI TAHLIL QILISH 47-52

Mustafoyeva Noila
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING LEGAL WRITING COMPETENCE IN
LEGAL EDUCATION 53-57

Darmonova Adolat
BARQAROR TA'LIM MODELLARI ASOSIDA UMUMIY PEDAGOGIKANI RAQAMLI
INTEGRATSIYADA O'QITISHNING ADAPTIV TEXNOLOGIYALARINI
TAKOMILLASHTIRISH 58-60

Sariboyeva Shaxnoza
IJTIMOIY TARMOQLARNING YOSHLAR AXLOQIY DUNYOQARASHIGA TA'SIRI.....61-66

PSIXOLOGIYA FANLARI

Xalikova Guli
O'YIN VA INTERFAOL METODLAR ORQALI TIL O'RGANISH: PSIXOLOGIK VA TEXNOLOGIK
YONDASHUV67-72

RAQAMLI MUHITDA MUALLIFLIK HUQUQI BUZILISHINING ASOSIY SHAKLLARI VA ULARNING MEDIA MAKONDAGI NAMOYON BO'LISHI

Mahkamova Sevinch Alisher qizi

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti

San'at jurnalistikasi yo'nalishi talabasi

Email: mahkamovakichkina@gmail.com

Tel: +998 95 398 66 56

Toshkent, O'zbekiston

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli texnologiyalar va internet tarmoqlarining jadal rivojlanishi sharoitida mualliflik huquqi sohasida yuzaga kelayotgan dolzarb muammolar tahlil qilinadi. Tadqiqotda plagiat, raqamli piratlik, kontent o'g'irlanishi va noqonuniy nusxa ko'chirish kabi huquqbuzarliklarning asosiy shakllari media makon misolida tasniflanadi hamda ularning huquqiy va texnologik jihatlari qiyosiy o'rganiladi. Muallif O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi qonunchiligi normalarini xalqaro standartlar (Bern konvensiyasi, WIPO shartnomalari) bilan solishtiradi va himoya mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha xulosalar taklif etadi.

Kalit so'zlar: mualliflik huquqi, raqamli muhit, internet, media makon, plagiat, raqamli piratlik, kontent o'g'irlanishi, intellektual mulk, Content ID, Bern konvensiyasi.

MAIN FORMS OF COPYRIGHT INFRINGEMENT IN THE DIGITAL ENVIRONMENT AND THEIR MANIFESTATION IN THE MEDIA SPACE

Mahkamova Sevinch Alisher qizi

University of Journalism and Mass Communications of Uzbekistan

Student, Art Journalism

Tashkent, Uzbekistan

Annotation. This article analyzes pressing problems emerging in the field of copyright under conditions of the rapid development of digital technologies and the Internet. The study classifies the main forms of infringement — plagiarism, digital piracy, content theft, and unauthorized reproduction — through the example of the media space, and comparatively examines their legal and technological aspects. The author compares the norms of the legislation of the Republic of Uzbekistan "On Copyright and Related Rights" with international standards (the Berne Convention, WIPO treaties) and proposes conclusions on improving protection mechanisms.

Keywords: copyright, digital environment, internet, media space, plagiarism, digital piracy, content theft, intellectual property, Content ID, Berne Convention.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i11/n07>

Kirish

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida internet va ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy insonning kundalik faoliyatidan ajralmas bo'lib qoldi. Raqamli muhit ilmiy, adabiy va san'at asarlarining keng auditoriyaga eng qisqa vaqt ichida yetib borishini ta'minlamoqda. Biroq aynan shu jarayon — asarni cheksiz va deyarli xarajatsiz ko'paytirish hamda tarqatish imkoniyati — mualliflik huquqini himoya qilishni murakkablashtiruvchi tizimli muammolarni keltirib chiqarmoqda.

Muammoning dolzarbligi shundaki, an'anaviy mualliflik huquqi tushunchasi moddiy nusxa (kitob, disk) bilan bog'liq holda shakllangan edi. Raqamli muhitda esa nusxa va asl

o'rtasidagi farq yo'qoladi: har bir foydalanuvchi bir vaqtning o'zida iste'molchi va noshirga aylanadi. Sherzodxon Qudratxo'janing ta'kidlashicha, zamonaviy media makonida har bir foydalanuvchi axborot yaratuvchisiga aylanib bormoqda [3, B.42]. Bu holat media madaniyat va intellektual mulkka hurmat masalalarini nazariy emas, balki amaliy zaruratga aylantiradi.

Ushbu maqolaning maqsadi — raqamli muhitda mualliflik huquqi buzilishining asosiy shakllarini tasniflash, ularning media makondagi namoyon bo'lish xususiyatlarini aniqlash va milliy hamda xalqaro himoya mexanizmlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

Mualliflik huquqining huquqiy asoslari

Mualliflik huquqi intellektual mulk huquqining tarkibiy qismi sifatida fan, adabiyot va san'at asarlarini yaratgan shaxslarning mulkiy hamda shaxsiy nomulkiy huquqlarini himoya qiladi. O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonuniga ko'ra, mualliflik huquqi asar yaratilgan paytdan boshlab, hech qanday ro'yxatdan o'tkazishni talab qilmagan holda, avtomatik ravishda yuzaga keladi [1]. Bu norma Bern konvensiyasining "formallashtirishsiz himoya" tamoyiliga to'liq mos keladi va aynan internetda yaratilgan kontentga ham bevosita tatbiq etiladi.

Xalqaro miqyosda raqamli muhitdagi himoya 1996-yilda qabul qilingan WIPO Mualliflik huquqi to'g'risidagi shartnoma (WCT) bilan mustahkamlangan bo'lib, u asarlarni elektron shaklda omma e'tiboriga yetkazish huquqini va texnik himoya vositalarini chetlab o'tishga qarshi normalarni nazarda tutadi [8]. Akbar Nurmatovning fikricha, kiber makon rivojlangan sari axborot almashinuvi tezlashadi, biroq bu jarayon huquqiy tartibga solishni yangi sinovlarga duch qiladi: zamonaviy jamiyat tom ma'noda "internet-kommunikatsiya jamiyati"ga aylanmoqda, unda iqtisodiyot, ta'lim, madaniyat va axborot sohalari internet atrofida qayta shakllanmoqda [4, B.18].

Mualliflik huquqi buzilishining asosiy shakllari

Plagiat — boshqa muallifga tegishli ijod mahsulini manbasini ko'rsatmasdan o'z nomidan e'lon qilishdir. Ilmiy faoliyat va jurnalistikada bu eng keng tarqalgan huquqbuzarlik bo'lib, uning xavfi shaxsiy nomulkiy huquq (mualliflik huquqi) buzilishida namoyon bo'ladi. Internet manbalarining ochiqligi va matnni nusxalashning texnik osonligi plagiatning ko'lamini kengaytirdi; ayni paytda aynan shu raqamli izlanish imkoniyati antiplagiat tizimlari orqali uni aniqlashni ham osonlashtirdi.

Raqamli piratlik — mualliflik huquqi bilan himoyalangan mahsulotlarni huquq egasining roziligisiz nusxalash va tarqatish. Musiqa, kino va dasturiy ta'minot bu turdagi buzilishdan eng ko'p zarar ko'radi. Plagiatdan farqli o'laroq, piratlikda muallif sifatida o'zlashtirib olinmaydi, balki asarning iqtisodiy (mulkiy) huquqlari buziladi — ya'ni huquq egasi qonuniy daromaddan mahrum etiladi.

Kontent o'g'irlanishi — ijtimoiy tarmoqlar va videoplatformalarda muallifga tegishli materiallarni (matn, foto, video, blog) uning roziligisiz qayta joylashtirish. Bu shakl plagiat va piratlik belgilarini birlashtiradi: ham muallif ko'rsatilmaydi, ham huquq egasi auditoriya va daromaddan ayriladi. Nazira Qurbonning fikricha, media madaniyatni rivojlantirish va foydalanuvchilarda intellektual mulkka hurmat hissini shakllantirish buzilishlarning oldini olishda eng samarali profilaktik vosita hisoblanadi [5, B.63].

Noqonuniy nusxa ko'chirish — elektron kitoblar, audiofayllar va boshqa raqamli mahsulotlarning ruxsatsiz nusxalarini yaratish va tarqatish. Raqamli texnologiyalar

nusxalashni texnik jihatdan deyarli xarajatsiz qilgani sababli, bu buzilish ommaviy tus oladi va huquq egalariining manfaatlariga uzluksiz salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Buzilishlarning media makondagi namoyon bo'lishi

Amaliyot tahlili shuni ko'rsatadiki, mualliflik huquqi nizolarining asosiy maydoni bugungi kunda yirik media platformalarga ko'chgan. YouTube'da bu — begona videolarni qayta yuklash; Instagram'da fotosurat, blog va audiolardan ruxsatsiz foydalanish; Telegram kanallarida esa pullik kurslar, elektron kitoblar va maqolalarni manbasiz tarqatish ko'inishida namoyon bo'ladi. Telegram'ning yopiq kanal arxitekturasi tarqatuvchini aniqlashni qiyinlashtirgani bois, u huquq egalari uchun alohida murakkablik tug'diradi.

Shu bois platformalarning o'zi texnologik himoya vositalarini joriy etmoqda. Eng yaqqol misol — YouTube'ning Content ID tizimi: huquq egalari o'z asarlarining "raqamli barmoq izi"ni bazaga yuklaydi va tizim yangi yuklanayotgan har bir kontentni avtomatik solishtirib, mosligini aniqlaydi. Bu yondashuv huquqiy himoyani texnologik vosita bilan to'ldirishning amaliy namunasi va mualliflik huquqini himoya qilishda "qonun + texnologiya" modelining samaradorligini ko'rsatadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli muhitda mualliflik huquqi buzilishining asosiy shakllari — plagiat, raqamli piratlik, kontent o'g'irlanishi va noqonuniy nusxa ko'chirishdir. Ularni tasniflashda hal qiluvchi mezon buzilayotgan huquqning tabiati hisoblanadi: plagiatda shaxsiy nomulkiy huquq, piratlik va noqonuniy nusxalashda esa asosan mulkiy huquq buziladi.

Internet va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi bu huquqbuzarliklar ko'lamini kengaytirgani holda, ayni texnologiya ularni aniqlash va oldini olish vositalarini ham yaratmoqda. Demak, raqamli muhitdagi himoya yagona vositaga emas, balki uch bo'g'inli yondashuvga tayanishi lozim: huquqiy mexanizmlarni xalqaro standartlar bilan uyg'unlashtirish, platformalarda texnologik nazorat tizimlarini joriy etish va foydalanuvchilarda media savodxonlik hamda intellektual mulkka hurmat madaniyatini shakllantirish. Ushbu uch yo'nalishning birgalikdagi qo'llanilishigina raqamli makonda mualliflik huquqini samarali himoya qilish imkonini beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2006 (o'zgartirishlar bilan).
2. O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi (IV bo'lim. Intellektual mulk huquqi). – Toshkent.
3. Qudratxo'ja Sh. Zamonaviy media va axborot makoni masalalari. – Toshkent.
4. Nurmatov A. Kiber makon va internet jurnalistikasi. – Toshkent.
5. Qurbon N. Media madaniyat va raqamli kommunikatsiyalar. – Toshkent.
6. Qo'shaqova Sh.D. Ilmiy asarlarda mualliflik huquqi masalalari. – Toshkent.
7. Halimova P. Raqamli muhitda mualliflik huquqining dolzarb muammolari. – Toshkent.
8. WIPO Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use. – Geneva: WIPO Publication No. 489.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI
2026-yil, iyun

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XI Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 11-son (iyun, 2026-yil). – 73 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 10-iyun.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.